

Jaromír
Štětina

PERGAMENY

Román o čtvrtém přikázání

portál

J a r o m í r
Štětina

PERGAMENY

Román o čtvrtém přikázání

Štětina, Jaromír

Pergameny : román o čtvrtém přikázání / Jaromír Štětina. – Vyd. 1. – Praha :

Portál, 2013. – 232 s.

ISBN 978-80-262-0360-5 (brož.)

821.162.3-31

- české romány

821.162.3-3 – Česká próza [25]

UPOZORNĚNÍ PRO ČTENÁŘE A UŽIVATELE TÉTO KNIHY

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele.

Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

© Jaromír Štětina, 2013

© Portál, s. r. o., Praha 2013

ISBN 978-80-7367-0360-5 (tištěná kniha)

ISBN 978-80-262-0457-2 (pdf)

ISBN 978-80-262-0458-9 (e-Pub)

ISBN 978-80-262-0459-6 (mobi)

Nikdy nezapomeň na porodní bolesti své matky.

Ješua ben Eleazar ben Sirach

OPOJNOST SLADKÉHO ZAPOMNĚNÍ

„Za odměnu vám šáhnu na prsa,“ řekl Ogar Charlie servírkám v braňanské hospodě. Právě objednával večeři na oslavu svých čtyřicátin. Holky ječely a běžely z lokálu sdělit radostnou zvěst kuchařkám. „Padesát řízků přes celej talíř, bramborovej salát s domácí majonézou!“ křičel za nimi do kuchyně Ogar Charlie. „Pivo, co kdo vypije! Deset lahví tuzemáku!“

Ogar Charlie byl na holky. To věděl celý velkodůl Maxim Gorkij. Vědělo se, že rozumí řemeslu. Nesnášel deštivé počasí a držkovou polévku. Dále pak se na velkodole na sto procent vědělo, že má Ogar Charlie těžký kádrový škraloup. Jinak by přece nedělal dělnické povolání s doktorátem filozofie. To dá rozum. Vědělo se, že Ogar Charlie žil do dvaaosmdesátého v Americe. Hodně se toho o Ogarovi Charliem vědělo, i to, že má konto v Tuzexu, i to, že pochází ze Dvora Králové nad Labem. Jedno však nevěděl nikdo: proč se Ogar Charlie po tolika letech v Americe vrátil do Československa, proč si nespočítal, že jako bývalý emigrant a ideologicky nezralý živel skončí jako vrtný dělník na šachtě severočeského hnědouhelného revíru.

Říkali mu: „Ogare, tobě prasklo v kouli, že ses vrátil. Proč jsi tam nezůstal, proboha?“

Ogar Charlie se usmíval a odpovídal: „To víte, ladies and gentlemen, všude je chleba o dvou kůrkách.“

Holky z šachty Charlieho milovaly. Jednou byl jejich sličný kovboj drsným chlapíkem od vrtařů, jindy mile drzým chlapcem s blondátou patkou a nesmělým úsměvem. S chvěním ve slabinách hladily očima jeho vzorně vyžehlené košile, které si oblékal, když vylezl z jámy a ze sprch; nemohly uvěřit, jak se barva košil shoduje s modří Charlieho očí. Charlie uměl být švihák.

Hudební produkci večírku obstaral také Charlie. Hrál na kytaru a zpíval. Řízků bylo dost, salátu hromady. Pivo teklo proudem. Rumu se vypilo jedenáct lahví. Byl převážně konzumován způsobem zvaným Maximův švih: sklenka se přiloží ke rtům, prudkým pootočením zapěstí a rychlým záklonem hlavy se vhodí do žaludku. Bez polykání. „Pánové, hodíme Maxima. Na zdraví.“ Někteří z braňanských havířů, chlapů z vrtných souprav, šoférů a opravářů ceremoniál požívání tuzemáku nedodržovali a zazdívali rum do piva. Ogar Charlie k nim nepatřil, choval k hornickému koňaku úctu. Pro většinu braňanských havířů bylo pití rumu něco jako stavovské svaté přijímání.

Večírek se vydařil. Všichni věděli, že je Ogar Charlie prima parták. Dostal hromadu darů. Za nejdojemnější považoval pletené ponožky, které mu darovaly servírky. „Ilona pletla levou, já pravou,“ smála se šťastně Monika.

Ogar Charlie hrál na kytaru jako pánbůh. Bral to od Pavla Bobka po *Folsom Prison Blues* a v pozdních hodinách přidal Kryla. Ilona s Monikou pečlivě zavíraly dveře hospody.

I keep a close watch on this heart of mine

I keep my eyes wide open all the time

Dobře zpíval Ogar Charlie...

„Tak, a teď prosím Ilonku s Monikou!“ zvolal Charlie slavnostně. „Všem vám děkuju, ale největší poděkování si zaslouží naše holky.“

„Ilona, Monika, Ilona, Monika!“ skandovali havíři. Rafík Dežo Ursíny, Charlieho parťák, bušil v rytmu pěstí do stolu. Václav, jejich kolega, zvaný všemi Chcípáček, který Ilonu potají miloval, se tvářil popuzeně, protože žárlil.

„Tak dámy,“ vzal Ogar Charlie servírky za ruce, „sem, hezky doprostřed místnosti.“

Ilona s Monikou byly cigánečky od Rimavské Soboty. Ogar Charlie věděl dobře, jak umějí být veselé. A taky věděl, co obnáší dívčí cikánský vděk. Přece si musely umět přivydělat tuhle na sukni, tuhle na lodičky, tamhle na zimní kabát. Přicupitaly s širokým úsměvem.

„Postavit hezky vedle sebe. Trička vyhrnout,“ řekl Charlie.

„I-lo-na, Mo-ni-ka, I-lo-na, Mo-ni-ka!“ křičeli havíři. Svačičnářky ze skrývkových velkostrojů pištěly nadšením.

„Ticho!“ zavelel Ogar Charlie. Hospoda zmlkla. Zacinkalo pár sklenic.

Servírky s vědomím odpovědnosti za průběh večírku vyhrnuly trička pod bradu. Vystrkovaly hrudníčky v nepadnoucích podprsenkách, zatínaly zuby se zavřenýma očima a slastně vychutnávaly, že jsou středem pozornosti. Ogar Charlie se vztyčil v celé své šlachovité výšce. Rozpažil s dlaněmi vystrčenými vpřed. Přistoupil k servírkám s důstojností kazatele, slavnostně předpažil a přitiskl dlaně servírkám na ňadra. Iloně na pravé, Monice na levé. Holky učůrávaly blahem.

Řev a dupot. Pískot a bušení do stolu. Otevřeli zbývající dvě lahve rumu a než se odkymáceli do ubytoven a hornických činžáček, vzývali havířskou jednotu, tíhu každodenní dřiny a opojnost sladkého zapomnění. My jsme horníci, a kdo je víc?

MUŽ, KTERÝ PŘEŽIL TITANIC

„Dnes je ti deset a už jsi velikej a rozumnej,“ řekl Karlíkovi táta. „Ráno se hnuly ledy. Ne abyste chodili k řece.“

Onoho teplého březnového dopoledne bylo Labe plné kluků skákajících z jedné kry na druhou. Kry se pomalu otáčely, kovově blyštivé jako desky z oceli. Pod tíhou dětí se nakláněly hned na tu, hned na druhou stranu, což působilo všeobecné veselí a vzrušenou náladu, jakou přináší jenom skutečné nebezpečí. Kry do sebe narážely silou, která podrážděla nohy; v okamžicích, kdy posádka kry nestačila desku vyrovnat, se nasunovaly na sebe. Karlíkova kra se převrátila pod lávkou, tam, kde do Labe ústila fabrická strouha. V poslední chvíli, než zmizeli pod hladinou, chytil Karlík spoluplavce za kabát v zoufalé snaze se přidržet něčeho pevného. Proud je vrhl proti kamenné stěně navigace; to oběma dětem zachránilo život. Karlík se zahákl předloktím za armaturu vyčnívající ze zdi; proud chlapce nadzdvihl natolik, že udrželi hlavy nad hladinou. Lidi oba kluky vytáhli polomrtvé, prochlazené, na pokraji bezvědomí. Čtrnáct dní nato se shromáždila celá chlapecká škola v tělocvičně a soudruh ředitel Rous řekl slavnostně: „Oceňujeme hrdinství žáka čtvrté bé Karla Ogara, který zachránil život Jana Kouckého, žáka druhé cé. Za odměnu bude Karel Ogar zastupovat naši školu na pohřbu našeho dělnického zesnulého soudruha prezidenta.“

Do Prahy jeli autobusem tak jako desetitisíce dalších truchlících. Vlast byla potažená černým sukem a vyzdobená portréty prezidenta. Prezident se usmíval, shlížel laskavě na shon, který nastal, mhouřil oči rozšafně i šibalsky, s otcovskou moudrostí. Protože vyjeli brzy ráno, vyšlo jim slunce za zády mezi Poděbrady a Sadskou; osvítilo ledovku na vozovce: připomínala rozlitou rtuť. Příjezdové silnice k hlavnímu městu byly ucpány zástupci otřeseného národa, jemuž pohaslo slunce naděje. Hospody v Praze byly povinně zavřené, lidé poposedávali v teple jarního dne v parcích, podobní černým tulipánům na lukách.

Vystoupili a několik hodin čekali, než je příslušníci SNB s černými páskami seřadili do zástupu. Posunovali se pomalu k Hradu. Karlík byl poprvé v životě v Praze a nikdy předtím neviděl tolik lidí pohromadě. Přes svažité náměstí se pohybovali k velkému chrámu. Čím byli blíže, tím tišeji mluvili, až při vstupu do brány umlkli úplně. Stoupali po schodech paláce. Aníž by zvedali nohy, s tichým šumotem se sunuli dlouhatánskými chodbami se zrcadly a zlatými stoly. Trojstup postupoval úzkou uličkou plnou věnců a kytic. Teď vejdemo do Španělského sálu, pošeptali Karlíkovi. Uprostřed dvorany velké jako fotbalové hřiště se pod křišťálovými lustry vršily hromady květin, vitých i nevitých. Tisíce stuh ujišťovaly zesnulého prezidenta láskou a hlubokým smutkem. Zřízenci nosili nové a nové vázané květiny a vršili ruscusy, asparagusy, nepholeppisy s černými vlizelínovými manžetami ve vrstvách, až přes horu smutku nebylo vidět na druhou stranu sálu. Muži kladli další a další patra bílých lilií na znamení duchovní čistoty zemřelého, nové vrstvy gerber, chvojí a rudých růží dovezených z Holandska, které byly symbolem krásy, energie, síly a odvahy zesnulého státníka i vášnivě lásky národa k němu. Ti vynalézavější posílali věnce v barvách trikolóry svázané z červených anturií, bílých chryzantém a modrého

česneku. Jediné, co bylo slyšet, bylo šoupání bot, vzlyky a potlačované ženské výkřiky. Mrtvý prezident ležel v otevřené rakvi mezi dvěma řadami hořících svící. Byl to první mrtvý člověk, kterého chlapec Karel v životě viděl. Měl voskově bílou tvář a spal. Ti, co byli nejbliže zesnulému, náhle spatřili na prezidentově tváři diamant třpytící se v záři svící. „To není dýmá, to je slza,“ vykřikla žena v zástupu, „on pláče.“ „On pláče!“ zvolaly první tři řady. „Pláče, on pláče!“ křičeli za nimi pozůstalí a další a další lidé. „Prezident pláče!“ volal celý Španělský sál v pohnutí, „on pláče nad námi opuštěnými.“ Už nebylo možné rozlišit, co jsou vzlyky smutečních hostů a co udivené výkřiky, pláč opustil prostory paláce, Pražský hrad, spustil se po Nových zámeckých schodech dolů k Vltavě, přenesl se přes řeku, šířil se na východ, na západ, na jih a na sever, zněl celou líbeznou českou krajinou, neboť český národ truchlil. Plakali Chodové, plakali kladenští a ostravští havíři, plakala pracující inteligence a učitelé základních škol šli v pláči svým žákům příkladem. Svazáci v Brně pochopili velikost okamžiku a předložili ústřednímu výboru strany návrh, aby byly slzy použity pro posílení ekonomiky země. Návrh byl stranou a vládou přijat: chlapci a dívky v modrých košilích rozdávali v Čechách, na Moravě i ve Slezsku násadky s pery, kterými, namočenými do vlastních slz, psal národ závazky o dalším překročení norem, o předčasném splnění plánu, zvýšení výroby koksů, železa, jatečního dobytka a lněné příze. Lid věděl, že jedině tak lze porazit americké imperialisty a zachovat světový mír.

Ještě tentýž rok na podzim navštívilo chlapeckou školu ve Dvoře Králové nad Labem několik významných hostů. První byl kouzelník Josef Marek, člověk úctyhodný, více než dvoumetrový, uměleckým jménem Long Mark. K velkému veselí žáků ukradl Long Mark hodinky soudruhu řediteli Rousovi. Než se soudruh ředitel vzpamatoval, vytáhl Long Mark hodinky z kabelky tělo-

cvikářce soudružce Hladké. Jiným významným mužem v tomto pozeňnaném podzimu byl náměstek ministra zemědělství, který vysvětloval dětem, proč a kterak sbírat mandelinku bramborovou, zasílanou do Československa speciálními balony s cílem zničit úrodu jednotných zemědělských družstev. Další návštěvou byla žena spisovatelka. Jmenovala se Alena Bernášková. Napsala román *Děti velké lásky*, který byl zfilmován, přičemž produkce filmu pro příběh zvolila mnohem údernější název *Olověný chléb*. Film pojednával o tom, jak policie první republiky střílela do hladových dětí. Po přednášce se děti všech královédvorských škol odebraly na promítání filmu do kina Oko.

Nejvýznamnější návštěvou však byl bezpochyby muž, který přežil Titanic. Vstupné na jeho přednášku byly dvě koruny a děti si je musely povinně přinést z domova. Dvě koruny házely před vstupem do tělocvičny do koženého lodního kufru polepeného cizokrajnými nálepkami s nápisem I SURVIVED TITANIC. Chlapci první až páté třídy seděli na lavičkách, ribstolech a žíněnkách, ředitel Rous stál pod basketbalovým košem a vysvětloval, že Titanic byl největší a nejmodernější lodí na světě, že mu to však nebylo nic platné, protože ztroskotal díky buržoazní honbě za ziskem, což stálo život mnoho tisíc proletářů, chudých dělníků nacpaných v podpalubí, zatímco bohatá smetánka jedla v první třídě ze zlatých talířů. „Představuji vám, chlapci, soudruha, který přežil Titanic. Potlesk!“ zvolal ředitel. Muž, který přežil Titanic, přešel tělocvičnu vojenským krokem v kabátci se stříbrnými knoflíky, jaký kdysi nosil generál Grant, na hlavě měl statson s širokou šerpou, který po celou dobu přednášky nesundal z hlavy, kalhoty měl širokánské, z jelenice tak jemné, že se nedala rozeznat od sukna. Sněžně stříbrné fousy v kostnaté tváři měl krátce přistřižené, bez kníru, tak jak je známo z portrétů prezidenta Lincolna. „Jsem jeden ze sedmi set zachráněných,“ řekl pohnutě

s pravou dlaní na prsou zasunutou do kabátce, „tisíc pět set lidí zemřelo chladem nebo se utopilo.“ Rozhodil ruce, jako by chtěl v tělocvičně všechny obejmout a vylíčil nepotopitelnost a bohatství Titaniku. „Cestující první třídy měli plavecký bazén, kurt na squash, což je takový druh tenisu, turecké lázně, tři osobní výtahy, tělocvičnu a restaurant à la carte s francouzskými a italskými číšníky. Všichni číšníci se utopili,“ dodal významně. Pokračoval v líčení katastrofy, zdůraznil, že on sám cestoval ve čtvrté třídě, že záchranných člunů bylo málo, voda byla smrtelně ledová a lodní orchestr statečný, protože hrál *Blíž k tobě, Bože můj* až do posledního okamžiku, kdy ho v lodní jídelně smetla studená vlna. Tento muž, usoudili žáci chlapecké školy, byl hrdina, hned totiž jak ho záchranná loď *Carpathia* vysadila v Americe, začala první světová válka, a on musel jít bojovat do Itálie s krutým nepřítelem, kterého tam se svými druhy porazil. Žáci chlapecké školy si nepamatovali, proti komu tam bojoval a proč, nicméně ten nepřítel byl nesmírně nebezpečný a používal proti muži, který přežil Titanic, bojový plyn. Nejhorší ovšem bylo, že ten muž musel spát v zákopech, kde neměli žádné postele, a taky se tam neměli čím přikrýt. Někdy vážně trochu přeháněl, například když tvrdil, že si v těch zákopech topili koňskými koblížky; kdo to jakživ viděl, aby koňské hovno hořelo! Ale byl to borec, protože když v té Itálii vyhráli, vrátil se do Ameriky a stal se námořníkem. Sedmnáctkrát obeplul svět, mluvil patnácti jazyky, uměl lovit velryby harpunou, třikrát ztroskotal na útesech u Austrálie, měl malárii, cholera, žlutou zimnici a spavou nemoc. Uměl taky uvázat dvanáct druhů uzlů jenom levou rukou, což žákům chlapecké školy předvedl. Pak zase byla válka. Tentokrát to bylo jasné, bojoval s německými fašisty a nandal jim to. Taky říkal, že osvobodil Československo a že dojel až do Plzně. Tady to měl asi taky trochu popletený, neboť každý přece ví, že Československo

osvobodila Rudá armáda. Ale jinak to byl fakt borec a byl oceněn dlouhotrvajícím potleskem. Jedna věc však Karlíkovi Ogarovi vrtala hlavou: Proč ten sympaťák nezůstal v Americe, když za ni bojoval ve dvou válkách, a proč se vrátil do Československa? Asi proto, usoudil Karlík, že v Československu není Ku Klux Klan a v Americe je.

TÁTOVA SVATÁ LEŽ

Karlův táta Jiří Ogar, rodák ze Dvora Králové nad Labem, se nikdy nepouštěl do veřejných diskusí o politice, aby náhodou nepřišel o místo varhaníka v chrámu sv. Jana Křtitele, především však proto, aby mohl se zarputilostí podkrkonošských sklářů a korálkářů bránit pravost rukopisů, kdysi objevených v jeho kostele Václavem Hankou. Jiří Ogar vytvořil v dobré víře ve spravedlnost faktů a přesvědčivost vědeckých úvah v síni nad vchodem do kostela expozici podporující pravost objevených dokumentů. Vodil sem exkurze škol z celého kraje mezi Hradcem a Turnovem, aby je přesvědčil, že deklarovaná nepravost rukopisů byla jen snahou potlačit národní sebevědomí po roce 1848, kdy Vídeň chtěla pokořit národního ducha. Stěny obestavěl transparenty s historickými, kriminalistickými a lingvistickými důkazy pravosti, udělal s rozhořčeností sobě vlastní pitomce z profesora Masaryka a dalších odpůrců pravosti. Když exkurze odešly, usedával na dřevěnou truhlu, v níž Hanka rukopisy našel, a zkoumavě pozoroval očima mžikajícíma a chladnýma jako zinkový plech stěny komory. Zvedal se, přikládal dlaně ke zdím a zkoumal, zda je to či ono místo chladnější či teplejší než sousední.

Řadu let chodil Karlíkův táta do kostelní kaple a snažil se provrtat pohledem rozsáhlé stěny gotické síně. Promlouvaly k němu jasnou řečí: Ogare Jiří, spravedlivě jsi rozhořčen: Srbo-

vé mají guslary, Němci Nibelungy, Rusové Slovo o pluku Igorově a my že bychom neměli epos stejně hrdinský, stejně vzácný? Varhaník od svatého Jana Křtitele obcházel komnatu s neklidem hraničícím s fyzickou bolestí. Nevnímal okolí, které ho častovalo posměšnými pohledy, ani připomínky rozumných přátel, kteří připouštěli historickou roli jeho milovaného Václava Hanky i velikost Hankovy mystifikace, aniž by připustili pravost rukopisu. Copak by podvodník obdržel od císaře zlatou *Literis et artibus*, což by ho velkokněžny Olga a Helena a sám car obdarovaly prsteny s brilianty, mohl by snad plagiátor být komandérem Ruského řádu sv. Anny II. třídy a nositelem diplomů akademií věd z Varšavy, Moskvy, Charkova, Celovce, Záhřebu, Krakova, Oděsy, Petrohradu, Vídně a Říma? Oslnil by Smetanu? Ošálil by prozíravého Palackého? Sedli by podvodníkovi na lep Aleš, Mánes a Myslбек? Jiří Ogar, nadaný sebezničující pečlivostí korespondoval se slavyty ze všech koutů Evropy, drobným písmem na tisíce kartiček pořizoval výpisky z literatury, neúnavným studiem dosáhl znalosti staroslověnštiny a neváhal ve sklepení svého domu nad městem vybudovat laboratoř na zkoumání pergamenů, barev a inkoustů používaných stovky let na psaní rukopisů. Jeho zanícenost pro fakta by bylo ještě možné pochopit jako vlastnost hodnou skutečných badatelů. Analyzoval, vytvářel hypotézy, aby je mohl za čas popřít, trpěl pochybnostmi, proti nimž se bránil dalším studiem, a dělal to, co je očekáváno od vědce, který jde jako ohař za svým cílem. Ani žena, ani jeho přátelé mu nic nevyčítali, pokud nezažila přítomné občasnými výbuchy. Zlom nastal, když se Jiří Ogar stal obětí utkvělé myšlenky, neracionální posedlosti. Jako člověk schopný chladné úvahy dokonce Jiří Ogar věděl, kdy u něj obseze nastala. Od samého začátku se ji snažil potlačit, sám sobě se vysmíval, protože si uvědomoval, jak jeho chorobná závislost na

myšlenka vznikla. Její původ tajil, protože jako muž schopný sofistikovaných vyjádření a chladné úvahy chápal jistou směšnost situace, do níž se dostal. Jeho posedlost se nezakládala na faktech, ale na snu, na obyčejném prachspřátém snu, který se mu zdál jednou nad ránem, ve chvíli, kdy otevřeným oknem do ložnice vnikala z lesa vůně jedlových šišek a hub. Za pár týdnů pocítil, že ho sen začíná ovládat pravidelně a každodenně. Jako zodpovědný badatel sen zrekonstruoval z útržků, které mu utkvěly v paměti: S jasnou zřivostí, která vylučovala jakoukoli pochybnost, spatřil muže asi sedmdesátiletého, s dlouhými mírně kudrnatými vlasy s pěšinkou uprostřed, oblečeného do dlouhého pláště a hedvábné vesty, z níž vystupoval kněžský kolárek. Ano, byl to modrý abbé, racionální osvícenský jezuita, vědec, slavista, nad jiné slavný Josef Dobrovský. Stál Jiřímu Ogarovi tváří v tvář, přidržel si plášť u krku rukou a zřetelně, artikulovaně, bez možnosti jakékoli pochyby řekl: *Důkaz je v tvém chrámu, v jeho srdci, v jeho zdivu. Hanka fecit. Hledej tam, kde Hanka...* Dobrovského slova zapsal na kartičku a uložil do kartotéky. Snažil se na sen zapomenout. Psal, vyřizoval korespondenci a podrobně prověřoval chemické studie, kterým byl Hankův nález podroben. Znal z paměti verdikt profesora Vojtěcha Šafaříka, vnesený po mnohaměsíční práci: Rukopis královédvorský je starobylého původu. Znal bádání profesora Bělohoubka, který se pokoušel písmo rukopisu smýt vodou, kyselinou solnou a čpavkem. Nazpaměť se naučil jeho nepochybný verdikt: Rukopis královédvorský chová se po stránce mikroskopické a mikrochemické v podstatě tak, jako nepochybně starobylé rukopisy z věku, do něhož se klade. Jiří Ogar obdivoval Bělohoubkova génia, na druhé straně ovšem nemohl vyvrátit Gebauerovy a Masarykovy pochyby lingvistické a historické. Sto let je stará kontradikce mezi chemickými analýzami a analýzami mluvnickými. Ano, je jediný způsob, jak tento rozpor vyřešit, jak roze-

tnout tajemství. Hanka fecit. Hledej tam, kde Hanka. Teprve nový nález může potvrdit Hankova génia.

Čím dál tím častěji navštěvoval gotickou síň. Před plaností badatelské touhy ho zachránil probošt z Jaroměře, který mu propašoval z Německa přístroj odhalující dutiny. Sestával z blikající plechové krabice s mnoha knoflíky, sluchátek a drátů, na jejichž konci byly gumové přísavky... Varhaník Ogar odřekl všechny exkurze, odtáhl od stěn stojany s exponáty a pustil se píd' po pídi do práce. S pečlivostí lékaře přikládal gumová naslouchadla k podlaze a stěnám kaple. Ve sluchátkách pištělo tím víc, čím větší byla mezera mezi kameny opuky, ze které byl kostel postaven. Třetí den vzal Jiří Ogar Karlíka s sebou do kostela. „Chci, abys byl u toho, synku,“ řekl Jiří Ogar. Karlík pochopil, že se zcela jistě odehraje něco důležitého, něco, co si má zapamatovat na celý život. Viděl otcovu pergamenovou tvář pokrytou skvrnami napětí a špatně oholený tátův ohryzek poskakující jako píst. Ucítil tátův pot. Karlík věděl, že je svědkem největšího tátova dne, že se tátovi naplní jeho mnohaleté přání a konečně objeví tu část rukopisu, kterou nelze zpochybnit, které se nelze vysmívat a která potvrdí velikost českého dávného písemnictví a hrdinnou podstatu čackého národa. Jiřího Ogara opustily všechny pochybnosti, odhodil stud nad vlastní slabostí, která dovolila, aby podlehl představě o nesmyslnosti snu. Nerozlišoval sen a skutečnost. *Byl to Josef Dobrovský, kdo ho oslovil. Hanka fecit. Přístroj zavřeštěl. Táta označil místo na zdi inkoustovou tužkou, zamkl vchod do kostela a s netrpělivostí, jakou by od něj syn nikdy neočekával, vysekal do zdi díru. V jednom okamžiku se zdivo propadlo dovnitř, táta vnořil do otvoru paži a vytáhl kovovou schránku o rozměrech piksly na mouku. Pokrývala ji staletá měděnka. „Co dosud máme? Pouhopouhou dvacátou pátou až dvacátou šestou kapi-*

tolu třetí knihy, podotýkám: třetí knihy hrdinského eposu. Kde jsou první dvě knihy? Aha? Kde je sedmadvacet předcházejících kapitol? No, kde jsou, ptám se?“ Dravými prsty vypáčil přípečené víko krabice. Byla prázdná. Karlík Ogar poprvé v životě pocítil marnost času a lichost zvědavosti. Otcova tvář v jediném okamžiku zešedla. Ještě před chvílí napjatá tátova kůže připomínala palimpsestní pergameny, teď najednou změkla, povisla z horní čelisti přes dolní, jako by byla z řídkého těsta. Otec zmateně položil pikslu na truhlici, v níž kdysi Hanka našel rukopis, odkašlal, a aniž by se podíval na chlapce, zavřel potichu dveře a sešel do sakristie. Týden nato mu zjistili rakovinu jater. Do Hankovy síně se nikdy nevrátil, ještě tentýž rok přestal hrát na varhany a na podzim, který se zdál být podzimem zlatějším než kdykoli jindy, potichu zemřel. Karlík si pamatuje, že maminka usedavě plakala. Plakal i Karlík. Uvědomil si tenkrát, že táta byl člověk spravedlivý, protože opravdu spravedliví nedovedou skrývat svá zklamání. Několik desítek let pak Karlík, později Karel a ještě později Ogar Charlie vídával ve snu temnou díru v bílé omítce kaple sv. Jana Křtitele.

Karlův strýc ze třetího kolene Rudolf bojoval třináct let za přejmenování ulice, v níž bydlel. Jmenovala se ulice Jiřího Wolker, táhla se do kopce nad městským parkem mezi vilkami meziválečné honorace, osvětlená třemi lampami, které se ve větru kymácely a malovaly na zdi stíny připomínající pařáty duchů. Strýcovi nevadil proletářský básník, jeho úsilí o přejmenování ulice vycházelo z urputné snahy vzdát hold zakladateli esperanta Ludvíku Zamenhofovi. Strýc Rudolf oslňoval královédvorské občany bělostnou hřívou a vousem, staromilským oblečením, které se mnohým zdálo být vypůjčené z divadelní šatny, šviháckým krokem maloměstského intelektuála, kterému bylo jeho rodiš-

tě těsné, dusivé, přízemně čecháčkovské a nepřátelské. Z očí mu sálalo odhodlání jeho českobratrských předků, kteří se kdysi přes Dvůr Králové nad Labem a Bílou Třemešnou odebírali do Lešna s hlubokou a klamnou vírou, že se někdy vrátí. Při setkání zdravil *bonan tagon*, případně *bonan molton* a při mši svaté v kostele sv. Jana Křtitele překřikoval ostatní:

Patro nia,

kiu estas en la ĉielo,

sanktigata estu via nomo.

Venu via regno.

Fariĝu via volo...

Strýc Rudolf, jak všichni věděli, už od konce války psal román, nikdo však neměl potuchy, o čem kniha bude. Učil latinu na jedennáctiletce Pavola Országha Hviezdoslava, ale odešel předčasně do penze, protože se mu zhoršil šedý zákal. Připravoval se na dobu, až oslepne: pořídil si kotoučový magnetofon SONY, největší výkřik techniky, který prodávali v Tuzexu, a s přibývajícím úzkostí si pořizoval nové a nové nahrávky, které vedl v kartotéce uložené na malých lístečkách v dlouhých šuplících. Každý jinak voněl. Hudba vážná, symfonická, klavírní koncerty a varhanní skladby byly v šuplících z třešňového dřeva. Pop a rock voněly borovicemi, santalové dřevo obsahovalo národní písně a folklor. Rudolf předpokládal, že jednou, až neuvidí vůbec nic, kartotéku snadněji najde a bude moci někoho požádat, aby mu lísteček s popisem a číslem kotouče přečetl. Další fáze přípravy na slepectví předpokládala, že ještě stihne přepsat všechny lístky ve voňavých bedýnkách do Brailleova písma. Karel si pamatoval jeho osamělý výraz, dlouho jej přikládal snaze strýce Rudolfa o jakési vyšší životní principy, ale pak mu strýc ve slabé chvílce vysvětlil, že ho

sžírání trauma všech spisovatelů světa, totiž obava, že uprostřed díla ztratí schopnost psát. „Jedna z největších rozkoší je kladení slov vedle sebe,“ řekl jednou.

Rudolf byl přesvědčen o vítězství dobra nad zlem, o tom, že všichni budou jednou mluvit esperantem jako svým rodným jazykem a nastane všeobecné smíření ras, konfesí, národů a tříd. Jednou se mu dokonce s nějakým obskurním zájezdem podařilo odejet do Polska do Białystoku, kde se Zamenhof narodil. Přivezl odtamtud igelitový pytel hlíny, kterou nabral ze záhonů na náměstí a s výrazem spasitele rozséval białystockou prst' po ulici Jiřího Wolkera s přesvědčením, že jednou zvítězí. Po patnácti letech úsilí pak Rudolfovy snahy unavily činovníky okresního výboru KSČ: povolili přejmenování ulice. Povedlo se to jen díky tomu, že pod zoologickou zahradou postavili na místě někdejší zahrady bývalého kapitalisty Jarolímka, takto přítele českých lyžníků Hanče a Vrbaty, nové sídliště, v němž se Jiřímu Wolkerovi dostalo nové, širší, delší a výstavnější ulice.

Ze všech strýců, prastrýců, bratranců, synovců, snach a zeťů měl Karlík Ogarů nejradši nevlastního bratra své babičky ze strany matky, protože rozuměl řeči zvířat. Jmenoval se Libor, byl ostudou rodiny, protože nic nevystudoval, o nic neusiloval, nikdy se neoženil, žádný majetek nezískal a s laskavou usměvavostí procházel životem, aniž by jakkoli pochopil, že vybočuje z řádu věcí. U některých členů rodu Ogarů byl předmětem mírného opovržení. Libor byl krmič zvířete v ZOO. Deset let, každé ráno v šest, oblékal modrý pracovní plášť a holínky. Dopoledne vymýval klece šelem, odpoledne rozmrazoval hovězí maso a kuřata pro krmení lvů. Měl na starosti dvě lvice a jednoho lva berberského, o němž všichni zoologové tvrdili, že to vůbec lev berberský není, neboť posledního prý v pohoří Atlas zastřelil v devatenáct-